

Naar een duurzame voedsel

In Oost-Afrika ontwikkelen lokale partijen nieuwe, duurzame voedselsystemen in een Wageningse project, gesteund door de IKEA Foundation. 'Het zou het begin kunnen zijn van een langdurende transitie.'

TEKST KENNETH VAN ZIJL

In een dichtbevolkt dorp nabij Nakuru in Kenia, waar naast gewone burgers ook veel veehoudende boeren wonen, stapelden mest en afval zich op tussen de huizen. De bewoners begonnen te klagen, het stonk en de volksgezondheid stond op het spel. Enkele vrouwen kwamen in 2015 op het idee om van de mest en ander organisch afval compost te maken. Het idee groeide uit tot een innovatieve start-up: Griincom. Het afval wordt nu nog handmatig verwerkt. Griincom wil graag mechaniseren en de compost op de markt brengen. Daartoe moet die voldoen aan een kwaliteitsstandaard. Onderzoekers van Wageningen en de Keniaanse Egerton University gaan Griincom hierbij helpen. 'Op verzoek van Griincom gaan we onder meer een veld-experiment opzetten om de kwaliteit van de compost te bepalen', vertelt projectleider Jochen Froebrich van Wageningen Environmental Research. Het is een van de concrete lokale initiatieven binnen het Refooture-project, dat de innovatie in de voedselsystemen in Oost-Afrika wil stimuleren. In het project wordt samengewerkt met lokale partijen in Kenia, Uganda en Ethiopië, in zogenoemde living labs, legt Ingrid Coninx van Wageningen Environmental Research uit, betrokken bij het Keniaanse living lab. 'De living labs bestaan uit onder meer lokale ondernemers, boeren, overheden, banken, ngo's en wetenschappers. Zij komen bij elkaar en ontwikkelen plannen over hoe een duurzaam voedselsysteem eruit kan zien in een specifi-

fieke regio. Vervolgens worden experimenten opgezet om die plannen te realiseren. Er wordt er gereflecteerd op de uitkomsten en er wordt gewerkt aan het opschalen naar regionaal en misschien zelfs nationaal niveau. De living labs in Kenia, Ethiopië en Uganda wisselen bovendien onderling hun ervaringen uit en versterken daarmee hun innovatiekracht', aldus Coninx.

PLANEET-POSITIEF

Het project Refooture - Food Futures Eastern Africa is een initiatief van WUR en de IKEA Foundation. De foundation, een filantropische stichting die bijna 40 jaar geleden in het leven is geroepen door IKEA-oprichter Ingvar Kamprad, heeft bijna 3,5 miljoen euro beschikbaar gesteld. Een van de doelstellingen van de stichting is 'mensen te helpen een beter leven op te bouwen door middel van planeet-positieve landbouw in Oost-Afrika en India'. 'Wij kijken naar wat de landbouwsystemen van de toekomst zijn, gebaseerd op duurzaam-

heid, circulaire economieën en inclusiviteit', vertelt Nico Janssen, verantwoordelijk voor een deel van de landbouwportefeuille van de foundation. 'En wat hierin de rol van wetenschappelijk onderzoek is. Dus zijn we met Wageningen University & Research op een blanco vel papier gaan brainstormen of er mogelijkheden zijn om tot een model te komen waarmee Oost-Afrikaanse boeren een hogere opbrengst kunnen genereren en een redelijk inkomen verdienen, terwijl het milieu gespaard wordt en de natuurwaarde toeneemt.' Wat Wageningen interessant maakt voor de IKEA Foundation is dat het 'een vergaarbak is van heel veel kennis, niet alleen uit Nederland, maar mondiaal', aldus Janssen. Wetenschappers uit alle vakgebieden zijn betrokken bij het project.

BEWIJS VERZAMELEN

Wageningen wil in het project bewijs verzamelen voor de levensvatbaarheid van regeneratieve en inclusieve landbouw in Oost-Afrika en samen met de lokale partners een pad schetsen hoe die te verwezenlijken, licht Coninx toe. 'Maar het is maar de vraag of je veel mensen meekrijgt in Ethiopië als je met een term als 'regeneratieve landbouw' aankomt. Het kost veel tijd voordat zo'n systeem productief is. Als de helft van de bevolking honger lijdt, moet er gewoon snel voedsel geproduceerd worden. Als de wetenschap zegt dat het mogelijk is, maar maatschappelijk is er geen draagvlak, dan gaan we dat ook meenemen in onze ontwikkelingsperspectieven. Het is een complex onderwerp.'

'Zonder lokale innovaties kan een transitie niet plaatsvinden'

productie in Oost-Afrika

FOTO DIETMAR RAUSCHER / SHUTTERSTOCK.COM

In de Keniaanse regio Nakuru werken lokale partijen samen in een *living lab*, om de regionale voedselsystemen te verbeteren.

‘Natuurlijk heb je altijd korte- en lange-termijndoelstellingen’, beaamt Janssen. ‘En op de korte termijn wil iedereen iets op z’n bord.’ Een van de onderzoeksvragen is dan ook hoe je de korte- en de langetermijndoelstellingen combineert.

Froebich denkt dat er wel het een en ander aan bewijs voor de levensvatbaarheid van deze specifieke duurzame voedselsystemen verzameld kan worden. ‘En als blijkt dat er potentie is voor hoogproductieve regeneratieve en inclusieve landbouw, zou dat het begin kunnen zijn van een langdurende transitie via de *living labs*’.

BEDRIJVEN TRAINEN

Ook Janssen denkt dat de weg naar duurzame landbouwsystemen in Oost Afrika een lange is. ‘Ons landbouwportfolio is momenteel ongeveer 40 miljoen euro. Dat gaat naar

Oost-Afrika en India. We investeren onder andere in projecten die boeren en bedrijven trainen en in onderzoek.’

De *living labs* en de toekomstvisies mobiliseren de Oost-Afrikaanse innovatiekracht, is het idee. Froebich: ‘Met Refooture bieden wij een platform om nieuwe lokale, regionale, en internationale samenwerking voor duurzame voedselproductie te initiëren.

Zonder lokale innovaties kan een transitie niet plaatsvinden.’ De bedoeling is ook om investeerders te inspireren de *living labs* nog jarenlang verder te ondersteunen. ‘Uiteindelijk moet de financiële wereld meedoen om een duurzame toekomst tot stand te brengen’, zegt Janssen. ■

www.wur.eu/refooture

BIJZONDER ONDERZOEK MOGELIJK MAKEN

Om bijzondere onderzoeksprojecten zoals Refooture mogelijk te maken ondersteunt het Universiteitsfonds Wageningen wetenschappers in het werven van financiële bijdragen en het opzetten van samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld met filantropische stichtingen zoals de IKEA Foundation.

Info: www.universiteitsfondswageningen.nl